

Benzodiazepinek

Benzodiazepinek

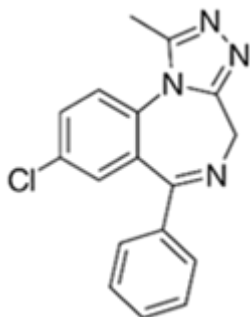
Xanax

A benzodiazepinek [depresszáns](#) hatású [pszichoaktív anyag](#)ok.

Magyarországon az **alprazolam** (pl. Xanax), diazepam (pl. Seduxen) a leggyakrabban használt benzodiazepinek. A diazepam hatása elnyújtottabb, az alprazolamé gyors és intenzív. Nem véletlenül az utóbbival fordul elő a legtöbb visszaélés is.

A benzodiazepinek története

Az első benzodiazepint, a klordiazepoxidot (Librium) 1955-ben állították elő a svájci Roche gyógyszergyárban, majd 1963-ban követte a **diazepam (Valium)**, amely világszerte népszerűvé vált.

Azóta több tucat különféle hatóanyag került forgalomba. Az egyes készítmények főleg farmakokinetikájukban (felszívódásuk és kiürülésük sebességében) térnek el. Ezek a tulajdonságok meghatározzák a klinikai felhasználásukat: a gyors lefolyású szereket altatóként és műtétek előtt használják, míg a tartósabb hatásúakat szorongás és epilepszia kezelésére.

A Xanaxot az 1970-es években fejlesztették ki, Magyarországon 1989 óta használatos.

Hatásmechanizmus

A benzodiazepinek GABA [receptor](#)okon hatnak. Nem helyettesítik a [transzmitter](#)t, hanem a receptor egy másik pontjához kötődve **erősítik a GABA hatását**. A GABA (gamma-amino-vajsav) a legfőbb gátló neurotranszmitter az agyban. Receptorkötése hiperpolarizációt okoz, ami csökkenti a neuronok ingerlékenységét. GABA receptorok gyakorlatilag mindenhol megtalálhatóak, ezért befolyásolják az agykéreg éberségét, az alvás-ébrenlét szabályozását, az érzelmi- és memóriefunkciókat, a mozgatórendszert és még sorolhatnánk.

A benzodiazepinek legfontosabb hatásai

- **szorongásoldás** ([anxiolitikum](#))
- altató hatás (hipnotikum)
- görcsgátlás (antiepileptikum)

Főleg műtétek előtt alkalmazott szerek eseténben előnyös hatások:

- nyugtató hatás ([szedatívum](#))
- izomrelaxáció
- amnézia

[Eufóriát](#) csak magasabb dózisban okoznak és az élmény kevésbé intenzív, mint az opiátok esetében. Az opiátok sokkal célzottabban „támadják” a dopamin termelő sejteket gátló GABA sejteket. A benzodiazepinek hatása diffúzabb, hiszen GABA sejtek mindenhol vannak az agyban. A jó érzés oka ebben az esetben nem a közvetlen „jutalom”, hanem a **megkönnyebbülés**, a feszültség oldódása, a „büntetés” elkerülése. Ez is motiváló erejű, ezért tartós használat esetén lelki függőség alakulhat ki.

Mellékhatások lehetnek: álmoság (ha nem ez volt a cél), gyengeség, reakcióidő növekedése, memóriazavar, szédülés.

Tolerancia, dependencia, addikció

A **tolerancia** erőssége az egyes hatásokra eltérő. Míg a szorongáscsökkentő hatására nem jellemző, addig a nyugtató-altató hatásra gyorsan kialakul. Az eufória esetében is jelentkezik, ezért a szerhasználók az adag növelésére kényszerülnek. Ez gyorsítja az **addikciót** és növeli a túladagolás veszélyét.

A **fizikai függőség (dependencia)** gyorsan kialakul és **nagyon erős**, ezért a gyógyszer hirtelen elhagyása heves, akár éltveszélyes tüneteket is okozhat. A benzodiazepinek szedését soha nem szabad hirtelen elhagyni, különösen hosszú távú használat után. Az elvonás fokozatos adagcsökkentéssel, orvosi felügyelet mellett történik.

Az **elvonási tünetek** egy része annak a problémának a még erősebb visszatérése, ami miatt a gyógyszert szedni kezdték (**szorongás**, álmatlanság), emellett jellemző a remegés, izomfájdalom, izzadás, súlyos esetben görcsrohamok, **pszichózis**.

Szerkombinációk

Utcai szerként a benzodiazepineket ritkán használják önmagában. A leggyakrabban következő szerekkel kombinálják:

- opiátok – mindkét szer csökkenti a légzést, pulzust és éberséget, ezért gyakoriak a halálos túladagolások.
- alkohol – szintén depresszáns, hatásuk erősíti egymást, gyakori az eszméletvesztés, fulladás, trauma
- stimulánsok (amfetamin, kokain) – növeli a túladagolás kockázatát, mivel az egyik szer elfedi a másik hatását